

"Koronavirus odamni o'ldirmaydi, boshqa o'ldiradigan kasalliklarga sharoit yaratib beradi"

Одамлар орасида коронавирусдан даволаниш ёки касалликка чалинмаслик учун шифокор маслаҳатсиз иммунитетни кўтарувчи ҳар хил дори-дармон воситаларини ўзбошимчалик билан истеъмол қилувчилар сони кўпаймоқда.

“КОРОНАВИРУС ОДАМНИ ЎЛДИРМАЙДИ, БОШҚА ЎЛДИРАДИГАН КАСАЛЛИКЛАРГА ШАРОИТ ЯРАТИБ БЕРАДИ”

Савол тугилади, шифокор руҳсатсиз қабул қилинган дори воситаларининг оқибати қандай бўлади? Иммунитетни қандай оширган маъқул?

Ушбу саволларга ойдинлик киритиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси “Иммунология ва инсон геномикаси” институти илмий ходими, аллерголог-иммунолог шифокор Шерзод МУХТОРОВ билан суҳбатда бўлдик.

– “Шифокорлар коронавирусга чалинган беморларни даволашга ётгани йўқ. Улар шунчаки, инсон организми вирусга қарши етарлича иммун тизимини ҳосил қилганига қадар сақлаб туришибди”. Бу фикрга қандай қарайсиз?

– Бугунги кунда коронавирусни бутунлай йўқ қиладиган дори воситаси ҳали оммага тақдим этилганича йўқ. Шу сабабли, бу вирусга қарши курашаётган шифокорларимиз асосан симптоматик даво усулларидан фойдаланишмоқда.

“Симптом” сўзи “аломат, белги” деган маъноларни аниқлатади. Симптом бу – индивидуал белгиларнинг бири, касалликнинг ўзига хос намоён бўлиши, патологик ҳолат ёки ҳар қандай ҳаётий жараённинг бузилиши ҳисобланади. Энди симптоматик даво усулига келсак, яъни беморда ҳарорат ошса, ҳарорат туширилади. Агарда пневмония, яъни зотилжам касаллиги белгилари намоён бўлса, нафас олиш тизими, ўпкага таъсир қилувчи ўткир яллиғланишларга қарши даво чоралари кўрилади. Ёки иккиламчи касалликларнинг аломатлари намоён бўлса, унинг патологик ҳолати ёки ҳаётнинг бошқа бузилишларини, ҳаётий жараёнларнинг нормаллашшига ва тикланишига қадар дори-дармон, яъни терапия даво усуллари орқали қўмақлаштиради.

Коронавируснинг қиладиган иши нима? У организмга тушиб иммунитетни пасайтиради. У одамни ўлдирмайди. Бошқа ўлдирадиган касалликларга шароит яратиб беради. Шунинг учун коронавирус билан касалланган беморларнинг кўпчилиги вафот этганда, икки томонлама пневмония, ўткир юрак қон-томир ва нафас етишмовчилиги, қандли диабет каби касалликлар ташхиси қўйилади.

Коронавирус оғиздан кириб, қизилўнган ҳамда тор қувурсимон томирчалар ичидан ўтиб, охири ўпқадаги митти ҳаво халтачасига тушади. Худди шу жойда ҳаво (кислород) қонимизга ўтади ва аксимна, карбонат ангидрид чиқиб кетади. Зотилжам, яъни ўпқада яллиғланиш пайдо бўлиши сабабли инсон ўпкасидаги ана шу халтачалар (филтратлар) сувга тўлади. Натижада бемор нафас олишга қийналади. Қон қўқоқлашади. Бу ҳолатда

шифокор маслаҳати ва кўриги билан глюкокортикостероидлар (қонни суюқтирувчи) туркумига кирувчи дори воситалари қўллаш зарур. Антибиотиклар фақат иккиламчи касаллик белгилари бўлган ҳолатда, бу ҳам бўлса, албатта, шифокор назорати остида истеъмол қилиниши керак.

Энди сиз айтгандек, иммунитет масаласига тўхталсак, у доимо курашади. Иммунитет ҳар қандай ҳолатда ҳам дори-дармон қабул қилсак ҳам, қилмасак ҳам курашаверади. Фақатгина дори-дармонларни тўғри қабул қилишимиз керак, яъни организмнинг иммун жараёнларини бузмаслик лозим.

– Франциядаги Монпелье университети тадқиқотчилари қарам коронавируснинг янги штаммини ўлдириш хусусиятига эга деган хулосага келишибди. Бу қанчалик асосли деб ўйлайсиз?

– Бугунги кунда коронавирус ҳақидаги маълумотларни интернет тармоғидан истаганча топишимиз мумкин. Лекин уларнинг ҳаммасини ҳам асосли, деб бўлмайди. Қарам ҳақидаги маълумотга келадиган бўлсак, буни қисман асосли, дея айта оламиз. Сабаби бу сабзавот тарихида қандлар, органик кислоталар, витаминлар (С, Р, В, В2, РР, К, Е), каротин, пантотен ва фолат кислоталар, ёғ, ферментлар, фитонцидлар, калий, кальций, йод, марганец, темир ҳамда бошқа элементларнинг тузлари бор.

Шу сабабли, қайсидир маънода коронавирусни юқтирмаслик ёки вирусни организмдан бартараф этиш учун унинг ҳиссаси бўлиши мумкин. Шунини инобатга олиб ҳунда бир маҳал қарамли, олма сиркаси ва ёнғокдан тайёрланадиган енгил ҳазм бўлувчи салатларни тавсия қиламан. Фақат бу меъёридан ошиб кетмаслиги лозим.

Энди қарам маҳсулотининг бир ўзи коронавирусни бутунлай йўқ қилга олиш қобилиятига эга, деган фикрга келадиган бўлсак, бунга қўшилмайман.

– Инсон организмда қайси витамин етишмаса, иммунитет пасаяди?

– Инсон организмда ҳар бир витаминнинг ўз ўрни ва бажарадиган вазифаси мавжуд. Асосли маълумот-

ларга қараганда коронавирусга қарши ёрдам бера оладиган витаминлар С ва D витаминлари ҳисобланади.

С витамини – углевод, оқсил ва минераллар алмашинувида, организмдаги оксидланиш-қайтарилиш жараёнларида ва қон ҳосил бўлишида иштирок этади. Бу витамин мева-сабзавотлар таркибида кўп бўлади.

D витамини – (кальциферол) организмда кальций ва фосфорнинг алмашинувида ёрдам беради. Шунингдек, суюқ тўқимасининг шаклланишига ва ижобий ўсишига таъсир қилади. Бу витамин рахитнинг олдини олиш ва даволашда қўлланилади. D витамини баллиқ мойи, жигар, гўшт маҳсулотлари, тухум сариғида мавжуд.

– Коронавирус пандемиясига давони балки, Ибн Синонинг “Тиб қонунлари” китобида излаш керакдир?!

– Абу Али Ибн Сино бобомиз яшаган даврда коронавирус касаллиги бўлмаган бўлса ҳам қора ўлат, вабо каби организмга ҳаво-томчи йўллари ва тери орқали юқувчи юқумли касалликлар мавжуд бўлган. Ибн Сино ўзининг “Тиб қонунлари” китобида бундай касаллик тарқаган вақтда, ўзини-ўзи яққалаш, яъни ҳозирги замонавий тил билан ифодаладиган бўлсак карантин тартибини жорий қилишни буюрган. Шунингдек, бундай пайтларда саросимага тушмаслик кераклигини тушунтириб, “Ваҳима қилиш ярим касалликдир” дея ўқтирган.

Хўл меваларни, суюқликларни, дамламаларни кўпроқ истеъмол қилиш тавсия этилган.

Бундан ташқари, касалланган одамларга касаллик аниқланган қишлоқ, овул ва кентларга боришдан вақтинча тийилишни сўраган. Беморларга эса ўз худудини то касаллик

тугамағунига қадар тарқ этмаслиқни буюрган.

Ибн Сино бобомизнинг тиббиётга оид билимлари ва китоблари ҳали тўлиқ ўрганилмаган. Балки, коронавирус пандемиясининг давоси сиз айтгандай, ушбу китобдан топилар. Бунинг учун эса Ибн Сино меросини янада кўпроқ ва кенгрок ўрганишимиз жоиз.

– Италиялик шифокорлар коронавирус аслида вирус эмас, балки бактерия деган фикрни илгари суришадиган экан. Бу фикрга қандай қарайсиз?

– Юқорида таъкидлаб ўтганимдек, коронавирус ҳақидаги маълумотлар интернет тармоқларида сон-саноксиз. Бу маълумотларнинг асослидан кўра асоссиз кўпроқ. Саволингиздаги бу маълумотни мен асосли дея олмайман. Сабаби, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, қолаверса дунёнинг энг ривожланган мамлакатлари ҳам бу касаллик вирус эканлигини тасдиқлашган. Шунга кўра, бу ҳақиқатдан вирус, бактерия эмас.

Бу саволга қўшимча сифатида шуни таъкидлашим мумкинки, вирус иммун тизимини бузганидан сўнг, иммунитет курашувчанлиги пасаяди. Шу тарихи организм ҳолдан тояди. Шундан сўнг, бактерияга боглиқ бўлган иккиламчи касалликлар ривожлана бошлайди.

– Кўпчилик одамлар ҳозирги кунда билиб-билмай, иммунитетни кўтарадиган дориларни истеъмол қилишмоқда. Бу борада сизнинг тавсиянгиз қандай?

– Аввало мен халқимиздан шуни илтимос қилган бўлар эдим, иммунитетни кўтаришга мўлжалланган дори воситалари, яъни иммуномодуляторлардан билиб-билмай фойдаланман!